

ראה (130)

מודחים על ידו מדרך היהודית. כנגד מדיח כזה נאמרה הפרשה הראשונה של נביא השקר, שעליו אמרה התורה: "לא תשמע אל דברי הנביא ההוא". יש הדחה מצד קרובים וידידים, אחים אחיות ושאר בשר, שמשפיעים לפעמים על האדם להדיחו מדרך הישר, כנגד מדיח זו נאמרה הפרשה השניה: "כי יסיתך אחיך בן אמך או בןך או בתך או רעך אשר כנפשך", והתורה מצווה: "לא תאבה לו ולא תשמע לו". ויש גם שאדם נסחף אחרי מצב רוח המוני ונופל תחת השפעת הרחוב, האופנה, דעת הקהל. כיון שהכל אומרים כך ועושים כך, הריהו אומר ועושה גם הוא כך, כנגד הדחה כזו נאמרה הפרשה השלישית: "יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את יושבי עירם". כאן הצורך לנהל מלחמה: הכה תכה את יושבי העיר היא.

ספר "מענינה של תורה"

סור מרע כתנאי לתשובה

ולא ידבק בקדך מאומה מן התרם למען ישוב ה' מקורן אפו ונתן לך רחמים (יג. יח)

מה פרוש "ולא ידבק בקדך", וכי דרכו של כסף לדבוק בידיים? ה"בן איש חי" בספרו על ההפטרות "ברכת חיים", מספר שבעל בית אחד החליט להחביא את כל רכושו בתוך קנקן יין, מתוך "סברה" שפיו הצר של הקנקן יקשה להכניס יד לתוכו, ומי שלמרות זאת יצליח להכניס, להוציא, ודאי שלא יוכל. באחד הימים הכניס ילדו הקטן את היד לתוך הקנקן, וחפן בידיו את המטבעות, כשבקש להוציא את היד מן הכלי נתקעה היד, כצפוי. אנסה לותר על חלק מן המטבעות, הרהר הילד, אך עדיין לא הצליחה ידו הקמוצה לעבור בעד הפתח. החל הילד לזעוק ולזעוק, ואמו מיהרה לבדוק מה ארע לו. רוקן את היד לגמרי, הורתה לו האם, רק כך תוכל להעבירה, אך גם לאחר שעשה הילדון כדבריה, עדיין נותרה היד תקועה במעמקי הקנקן, שכן לחלוחית היין היקשתה על המעבר. רק אחרי שהמתין מעט וכל היד יבשה לחולטין, הצליח הילד לחלץ אותה בשלום. זהו שכתוב מסיים הבן יש חי "ולא ידבק בקדך מאומה" כאשר אדם רוצה לשוב בתשובה שלמה, מחובתו לעזוב את העבירה כליל. אולם גם אז הוא אינו יכול מיד לחלץ את נפשו, אלא מחובתו להמתין עד שתתבטל השפעתה של אותה עבירה, והלחלוחית שבה תיבש לחלוטין מבלי להשאיר כל זכר, או אז ישוב ה' מקורן אפו ונתן לך רחמים"

ספר "ומתוק האור"

ראה אָנְכִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה (יא. כו)

המפרשים עמדו על שינוי לשון הכתוב הפותח בלשון יחיד "רָאָה", ומסיים בלשון רבים "לְפָנֶיכֶם". ידוע כי העולם נידון אחר רובו, כמו שאמרו בסוף פ"ק מסכת קידושין: עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות. וברמב"ן פרשת עקב, על הפסוק "והיה אם שמוע תשמעו", מבאר כי טובות העולם ורעתו, תלויות בהנהגת הרוב. לכן הזהירה התורה ואמרה "רָאָה", אתה היחיד מה תלוי בך ובמעשיך "אָנְכִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה", והנהגה זו תלויה בהנהגת הרבים והעולם נידון על פי הרוב, ואף הצדיק נאסף ברעת הרבים. אם כן, היחיד במעשיו יכול להכריע את העולם לכאן או לכאן, אשר על כן הזהירה התורה כל יחיד ויחיד, שידע כי מעשיו תלויה בהנהגה לרבים אם לטוב או למוטב.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

"היום יום שבת"

ראה אָנְכִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה (יא. כו)

נראה לבאר פסוק זה כך: הלא ידוע שמשה אמר את כל הכתוב בחומש דברים בחדא מחתא, ובתחילת החומש כתוב שמשה אמר את דברי התוכחה הללו בעשתי עשר לחודש באחד לחודש, היינו בא' שבט, וזה היה לפני מותו. ומשה מת כידוע בז' אדר והיה זה בשבת (מנחות ל. תוד"ה מכאן). וממילא א' באדר היה ביום ראשון, ואם כן א' בשבט, היום שמשה אמר את משנה תורה, חל בשבת. ומבואר בספרים הקדושים ששבת הוא סם חיים לישראל וסם המות לאומות העולם, ולכן גוי ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח:), הואיל והשבת גרמה לו שיתחייב מיתה. וזה שאמר הכתוב: "רָאָה אָנְכִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם", יום השבת "בְּרָכָה וּקְלָלָה", כלומר, הנני נותן לכם את יום השבת אשר בידכם לעשותו לברכה, לסם חיים אם תשמעו אל מצוותי, ובידכם לעשותו לקללה, לסם מוות, אם תסורו מן הדרך כשאר הגויים.

רב יהונתן אייבשיץ בספרו "תפארת יהונתן"

פי יקום בקרבך נביא (יג. ב)

שלושת הפרשיות שבתורה המדברות בהסתת והדחת האדם לרעה, הן כנגד שלושת אופני ההדחה הקיימים בעולם. יש הדחה מצד אישיות מזוייפת. פלוני מוחזק בעיני הבריות למשורר, מדינאי, מרחיק ראות, ובכוח אישיותו המעושה הוא מכניע אנשים תחת השפעתו והם

עשר בשביל שתתעשר

עֶשֶׂר תַּעֲשֹׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זְרַעְךָ (יד. כב)

אמרו חז"ל (תענית ט): עשר בשביל שתתעשר. ביאר הגר"א, הנה אמרו חז"ל במצות צדקה "נתון תתן לו" אפילו מאה פעמים. וקשה איך יעשר מאה פעמים צדקה מכספו, הרי אמרו חז"ל (כתובות נ): המבזבז (מכספו לצדקה) אל יבזבז יותר מחומש, אם כן הוא באיסור לתת יותר מחומש מנכסיו. אלא אומרת התורה "עשר בשביל שתתעשר", נמצא אדם שנותן צדקה מכספו יתעשר מחדש, וכשיתן מעשר מהריוח החדש הרי שוב ויתעשר וחוזר חלילה, נמצא מקיים מצות צדקה מאה פעמים בלא שיבזבז יותר מחומש.

ספר "אוצרות התורה"

לֹא תֵאֱמַן אֶת לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֲחִיךָ הָאֲבִיּוֹן (טו).

רבינו החפץ חיים היה מהפך בזכותם של העשירים, כלפי אלו המקטרגים עליהם שאינם מפרישים לצדקה מהונם כראוי. ופעם סיפר שראה בוילנא אדם שיכור השרוע ומתגולל על המדרכה, כשהוא מוקף ילדים רבים הלועגים ושוחקים לו על שכרותו. עבר שם אדם אחד ואמר לאותו שיכור כאשר בת שחוק על שפתיו: תמהני עליך, אדם שכמותך, שאין אתה יודע מה שכרות מעוללת לאדם. לו הייתי אני משתכר, הייתי נזהר לכל הפחות שלא לשכב בראש חוצות כדי שלא להראות לכל העולם כי שיכור אני. כך אמר רבינו החפץ חיים, רבים מהמקטרגים על העשירים שאינם נותנים די צדקה, מוסיפים ואומרים: אילו הייתי אני עשיר, בוודאי הייתי מחלק הון רב לצדקה וחסד. ברם שוכחים הם, כי את זאת הם אומרים בעת שהם עניים ולבם רך. אבל ברגע שיתעשרו אזי יהפך לבם בקרבם ויקפצו את ידם כמו אותו העשיר. כי זאת לדעת, אף העשירות מין שכרות היא.

רב רובין בספרו "טללי אורות"

פִּי יִהְיֶה כֶּךָ אֲבִיּוֹן.... לֹא תֵאֱמַן אֶת לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ.

פִּי פִתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ (טו. ז-ח)

רמז נפלא לדין של די מחסורו אשר יחסר לו כתב בספר "פנינים משולחן הגר"א". הנה אם אדם כופף אצבעותיו, אזי כל האצבעות נראות שוות, ואם ידו פתוחה, אזי רואים בחוש שאין כל האצבעות נראות שוות. אלא אחת גדולה ואחת קטנה. ואמרו חז"ל על הפסוק "די מחסורו אשר יחסר לו", אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו, היינו שצריך ליתן לכל אחד לפי כבודו וערכו. ולזה צריך הבחנה רבה ודעת, לחלק בין איש לאיש. לפיכך נתנה התורה סימן טוב לאדם שיבין ענין מאצבעותיו, ואמרה "לא תקפוץ את ידך", דאם האצבעות כפופות על היד נראות כולן שוות זו לזו, וכמו כן בצדקה אתן לכולם בשווה, לא כן, רק "פִּי פִתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ", ותראה בחוש שהאצבעות אינן שוות זו לזו, וכמו כן תבחין שאין כל העניים שווים זה לזה, ותראה ליתן "די מחסורו אשר יחסר לו"

ספר "להתעדן באהבתך"

הלכה: כיבוד אב ואם במחשבה

כתב הפסקים ותשובות (י"ד סימן ר"מ אות טז): כתב בספר חסידים (מ"ע פ"א אות לה), הובה בחיי אדם כלל ס"ז ס"ג), שבכלל מצות כיבוד אב ואם הוא לכבדם במחשבה, דהיינו שידמה בעיניו שהם גדולים ונכבדי ארץ, אף שבעיני שאר בני אדם אינם חשובים כלל, וזה עיקר מצות כיבוד, שאם לא יעשה כן, הרי כתיב (ישעיה כ"ט, יג) בפיו ובשפתיו כבודני ולבו רחק ממני. ולכן יש להשתדל לבקש ולחפש מידות ומעלות מסוימות באביו ובאמו, ועל ידי זה יהיו נכבדים בעיניו ויכול לכבדם במחשבתו כראוי.

ספר "פסקים ותשובות"

פתגם: החכם לא מחמיץ שום הזדמנות, הנבון גם יוצר אותם.

ספר "שמחלה"

חקירה: סימני אבידה

לא מועילים מן התורה, (לחלק מן הדעות), מחשש שראה את הסימנים ביד חברו, או שמא יש חפץ אחר עם אותם סימנים (שיעורי ר' שמואל בבא מצינעא ח"ב עמוד כט)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: לחיי העולם הבא

רופא נזדמן לבית הכנסת ונתכבד לעלות למפטיר. בא אחד המתפללים בטרוניה כלפי הגבאי: הלא ידעת שיש לי חזקה על המפטיר זה, לרגל יום השנה של אבי עליו השלום, ומה ראית ליטול ממני את חזקתי? פייסו הגבאי ואמר: אין כל מקום לטרוניה הרי אמרו חז"ל: אביו ורבו רבו קודם, שהוא מביאו לחיי העולם הבא. אם כן, רופא שהוא לבטח מביא לחיי העולם הבא, ודאי שהוא קודם.

ספר "חד וחלק" חלק א' (דף קצז)

שבת שלום

מזל טוב ליום הולדת של בתי אביגיל בת מלכה שתי

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה גי'ות בת אליו, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת: גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

